

САНА ОЛОХ

ХАБЫАТ
1991 СЫЛ АЛТЫННЫ
15 КҮНҮТЭН ТАХСАР

ССКП ЧУРАПЧЫТААҔЫ РЯКОМУН УОННА НАРОДНАЙ
ДЕПУТАТТАР ОРОНУОННААҔЫ СОЗЕТТАРЫН ОРГАНА

№ 34 (6951)

1990 снл. Кулун тутар 17 күнэ.
СУБУОҔА

Сылтаа
8 харчы

Саргылаах сарсынны туһугар

Кулун тутар 4 күнүгэр буолбут быыбардарга оройун быыбардааччыларын 98,1 бырыһыанара куоластаатылар, атыннык эттэххэ, 11115 быыбардааччыттан народнай депутаттары талыыга 10900-ра кытыына.

Оройуоннааҕы Советка 50 мандатна 48 депутат талыынына. Оройуоннааҕы Советка Холторогоогу 14 уонна 15 №-дээх быыбардыыр уокуруктарга кандидаттартан хайалара да куолас 50 бырыһыанна ылбаа, хос быыбардааччыны ытыллар буолла. Эмнэ итинник балаһыанньа Чурапчы, Болтоно, Маралайы сельскэй Советтарымгар иккилэн. Одьулунига уонна Хадаарга биридир уокуруктарга үөскэтэ. Онон ити уокуруктар быыбардааччылар кинилэр уйгуларын, ичинилэрин туһугар үлэлиэхтээх дьому өссө төгүл сыһамдаан, таба быһаарыныылар ылынан, муус устар 22 күнүгэр буолар хос быыбардарга көтөөхтүк кытаалларыгар баҕарабыт.

Бүгүн—кулун тутар 17 күнэ—народнай депутаттары хос куоластааһын күнэ, Саха АССР-га 104 №-дээх Чурапчытааҕы быыбардыыр уокуруктан туруоруллубут 4 кандидаттан бастаах турга А. А. Захаров куолас 41,04, Е. А. Борисов 30,38 бырыһыанна ылан хос куоластааһынга киирбиттэрэ. Ити кэмтэн кандидаттары тула агитация өссө күүһүрөн, кини далаһыһынахтык ытыллына. Онон хайа кандидат оройуон, тустаах уокурук туһугар ордук тахсымылаахтык үлэлиэхтигэр туһунан быыбардааччылар иһэн-тоһон өйдөөһүнэригэр кыах оҥоһуллуна, ити бүгүн бюллетенилары угуох нэһэнэ илгэҕүлүү, кээкиллээҕи санаан көрөрүтүтүгэр күүс-көмө буолуоҕа.

РСФСР-га 898 №-дээх Приленскэйдээҕи территориальнай быыбардыыр уокуруктан иккэ турга, биллэрин курдук, П. С. Иванова уонна С. С. Соени иккилэнилбиттэрэ. Бу иккэ достойнай кандидаттан хайалара ордук төрөөбүт Сахабыт сирин, бийиҕи Чурапчыбыт сайдыытыгар иһэсэн, түмүктээхтик үлэлээн сөбүн эһиги бүгүн бэйэбит быһаарыахпыт. Эһиги быһаарыныыгыт төһө таба буоларыттан, иһэн депутат буоларыттан саргылаах сарсынныгыт ту-тулуктанарын туһунан быыбар иһиннээҕи хамсаан-ныаа сөптөөх өйдөтүү үлэ ытыллына. Тус бэйэ быстах иһтэрэнигэр эрэ октуомат, эһиги куоластык дьинг-чакчы мыйааһынаах, кырдыһытаах буолуохтун!

Советка толору, дьингээх быһаас бэрлэлэр күү-түүлээх кэмнигэр кэлэн олоробут. Бийиҕи бэйэбит талыи ылбыт, итээбэбит дьоммут олохпутун салайааччылар, иһини кээкил оҥулуун оҕоруохтара. Онон народнай депутат мандата дьинг-чакчы норуот олохунан олорор, бийиҕи тус иһтэрэнигэр бийиҕи бүтүтүмүт иһтэрэнигэр үрдүктүк тутар, биллэ-ни бары өртүнэн уустук кэмгэ үлэлигэр толору бэлэниэх иһиннээ бэрлэлэрэ эһигиттэн бэйэ-бэиттэн эрэ туһулуктааҕын өссө төгүл өйдөө-санаан ылыи.

Аспыт быыбардарга, ол кэминнээҕи кэмгэ оройуонга тэрлэлбит быыбар участастардааҕы комиссияларга тэрээһиннээхтик, табатык үлэлииттэр.

Быыбардары ытыыга албастар таһаармалыба-тылар. Арай Чурапчытааҕы быыбардыыр утас-такка быыбардааччылар испийиэхтэрин сөөккэ-һын молтоһор ыһыи оҥоһуллубута.

Быыбардааччылар бюллетенига кандидаттары со-гуу быраабылатын билбэттэриттэн элбэх, холобур, 102 №-дээх Болугурдааҕы быыбардыыр уокурукка 76, 104 №-дээх быыбардыыр уокурукка 155 дьингэ суох бюллетенигэр баалара. Ордук элбэх дьингэ суох бюллетени Чурапчытааҕы, Нонгородтааҕы, Холторогоогу, Мугудайдааҕы, Чараннааҕы быыбар-дыыр уокуруктартан киирдэ. Бюллетенига киллэ-риллэбит кандидаттартан биэр эрэ кийи хаалларыл-лыахтаах. Иһининэн, кандидат араспаанньата толо-ру сотуллуохтаах. Дьингэ суох бюллетенига быы-бардааччылар кандидаттар ааттарын барытын ий-риэстин туора соннуктар эбэтэр кандидат арас-паанньатын төгүртүн көбөһүтүт, сорохторо бюл-летенига иһини кандидатты хаалларбыттар. Ити бары түбэлтэнигэр бюллетени дьингэ суогунаа заһыл-лар. Өссө төгүл өйдөтөн этэбит—бюллетенига иһлэ-риллэбит кандидаттартан биридэстэрэ эрэ хаал-ларыллыахтаах, куоластын биэрбэт кандидаттар араспаанньата толо-ру сотуллуохтаах. Ити хас бири-ди быыбардааччылартан ирдэнилэр, булгуччу ту-туһуллуохтаах быраабыта.

Бүгүнкү быыбардарга ити албастар быыбардаач-чылар өртүлэриттэн хатыһыматтыгар, быыбардар тэрээһиннээхтик ытыллыларыгар эрэл улахан.

А ПТИЦЫНА,
оройуоннааҕы быыбар комиссиятын председатели.

Бүгүн—РСФСР-га 898 №-дээх Приленскэй территориальнай, Са-ха АССР-га 104 №-дээх Чурап-чытааҕы быыбардыыр уокурук-тарга хаттаан куоластыыр күн

Бука бары—быыбарга!

ССРС НАРОДНАЙ ДЕПУТАТТАРЫН СЪЕДИГЭР

МОСКВА. (ССТА). Ку-лун тутар 14 күнүгэр ССРС народнай депутат-тарын учарата суох үһүс съедингэр Конститу-ция кээки балаһыанньа-ларын уларытар туһунан болпуруоһу законодатель-най быһаарыи түмүктэн-нэ.

ССРС Конституцияты-гар политический система (ССРС Конституциятын 6 уонна 7 ыстатыйаларын) болпуруостарыгар улары-тыллар уонна эбиллэр киллэриллилэр. Ити ыстатыйалар саҥа редак-цияларга демократия сал-гыи сайдыытын, бийиҕи обществобытыгар поли-тический плюрализм сү-лүүгэр туруутун, салайыи бары өйгөлэригэр норуот мааскаларын кытыыларга кэжээһинин, дойдута саҥа политический партиялар, общественный тарилталар уонна хамсааһынар баар буолууларын кытары бы-һаччы сибээстэни.

Төрүттөн уларытыыга итиннэ тэҥэ ССРС Кон-ституциятын экономичес-кой система сүрүн эле-менттарын быһаарар ыста-тыйаларга түбэстилэр. Ити балаһыанньалар төрүт-тэринэн соторутааҕыта ытыллыбыт ССРС-ка бас билии туһунан Сокуон уонна Сир туһунан зако-нодательство төрүттэрэ буоллулар. Олор кылаа-бынай сыаллара—үлэни-тэри производство сред-стволарыттан тэҥитини туоратыи, бас билии үгүс норуотунуох формаларын иһтэтинин уонна көбүлэ-һини мунутуурдук чаа-чыһыи, дьоннор хаһаа-ныстыһыаннай инициатива-ларын чэбдигирди.

Дойду төрүт Сокуону-гар аһалдаах—саҥа кил-лэриллибэ, онно Президе-ни талыи бэрэбэс, кийи боломуочуйалара уонна аһиһиһиһэ, атын госу-дарственный органнары кытары хардарыта сы-

һааннаһыыта быһаары-лыннылар.

Итиннэ тэҥэ ССРС бас-тааи Президентэ ССРС народнай депутаттарыи съедингэн талыларга бы-һаарылына. Кэлэр өртү-гэр Советский государст-во баһылыга бизс сылта болдохтоон бары бүт-түүн, тэҥ уонна бийиҕи быыбардыыр быраапыи олохуран талылар буо-лодоҕа. ССРС Президе-ни талылыбыт иһин дуоһунаһыгар бириэсэ-э биэрбит түгэнигэр кий-рэр, ол текстэ биһэргэти-линнэ.

ССРС Президентэ төһүи олохтоһуун уонна ССРС Конституциятыгар улары-тыллары уонна эбиллэр кылларын туһунан Сокуон иһини ылыммыт түгэ-тэн ыла туттуута киирдэ.

Михаил Сергеевич Гор-бачев ССРС народнай депутаттарыи учарата суох үһүс съедингэр Со-ветский Социалистический Республиккалар Союста-рын Президентин талы-лына. Кулун тутар 14 күнүгэр түүн уоһун саҥа түмүктэммит кистэлэг куоластааһын түмүгүнэн ити поста М. С. Горба-чев кандидатурага 1329 куолас өйбүлүн ылла. Утары 496 куолас баҕ-линыа. Куоластааһын тү-мүтэ кулун тутар 15 кү-нүгэр сарынарда съезди иһитиниһилиннэ.

ССРС Президентэ та-лар туһунан болпуруоһу съезд ити иһиннээҕи кы-һа көрбүтэ. Тыл депутат В. А. Назшкова бэрлэ-битэ.

Субу аҕай ССКП-КК кулун тутардааҕы Плену-мун иһини мунуһа буол-ла, диэбэтэ иһин. Плену-мга ССРС Президентэи поһугар биэр санаанан кандидаттан Михаил Сергеевич Горбачев ту-руорулуна. Ити болпу-руоһу дууллэһингэ тэл-эһит таһаарыстар бол-

домтону М. С. Горбачев бийиҕи обществобытын, бийиҕи олохпутун чэбди-гирдингэ киллэриит ула-хан кылаатыгар туһаай-дылар. Уларыта тутуу авторынан уонна көбү-лэччитинэн буолан ту-ран, кийи ити линияи тас политический түһү-лүбэ даһаны, дойду иһи-гэр даһаны утумнаахтык олоххо киллэрэр.

Тыл, аһит дьон съезди ССКП КК Пленумун бы-һаарытын өйүүрүгэр көрдөстүлэр.

Депутат В. И. Алексинэ «Союз» депутатскай бо-лөх ССРС Президентин поһугар кандидатувалар испийиэхтэригэр Вадим Викторович Байкатинэ, Михаил Сергеевич Гор-бачев, Николай Ивано-вич Рыжкову киллэрэргэ, «эриг туһунан иһитин-нарда».

Ити кийинтэн канди-датуралары алфавит бы-һытынан дууллэһин буолла. Талы В. В. Ба-катин ыла, ССРС Не-дыбалаларга министрэ «Союз» болоххо иһити-махталыи биллэрэ уонна бэйэтин отвоктанарын ылынарга көрдөстө. Са-наалары атаһыныи кий-интэн съезд ити көрдө-һүүнү ылына.

Ити кийинтэн дуул-лэһингэ М. С. Горбачев кандидатурага киллэри-линнэ. Ол дохуун уонна сытым буолла, араас ар-дыгар утарыта көрүүлэр этилинилэр. 17 кийи кы-тыбыт кэһэһитини тү-мүктээн баран, депута-тар баһыйар үгүс куола-һынан М. С. Горбачев кандидатуратын ССРС Президентин быыбардааһын кистэлэг куоластааһыныи испийиэхтэр киллэрэргэ быһаарыи ылынылар.

ССРС Министрларын Советын Председателии кийиңи Президентин та-ларга этии киллэриит та-һаарыстарга иһити мах-талыи этэн туран, үрдүкү

государственный поста баллотировкаларга со-булэһин биэрбэтэһин бы-һытынан, Н. И. Рыж-ков кандидатуратын дууллэһин буолбата.

Онон дойду бастааи Президентин поһугар кан-дидаттар испийиэхтэригэр советох М. С. Горбачев араспаанньата хаалла.

Кистэлэг куоластааһы-ны кытары, ол түмүктэ-рини таһааргарга счэтии комиссия талылына. Ку-лун тутар 15 күнүгэр съезд счэтии комиссийи боротуокулуун биһэргэттэ уонна куоластааһын тү-мүктэригэр олохуран М. С. Горбачеву ССРС Пре-зидентин талыи туһунан уураах ылына.

ССРС Президентэ съезд биһэргэһит ССРС Кон-ституциятын быһытынан присяга биэрэ.

ССРС народнай депу-таттара, съезд ылдыыт-тара «Бийиҕи дойдубут норуоттарыгар эрлээх-тин сулууснааһырга, ССРС Конституциятын кытаанахтык тутуһарга, граждандар быраадаларын уонна көгүлэрин мэк-тиэһиһиһи, ССРС Прези-дентэи кыһа сүктэрилли-бит үрдүк эбээһинэстэрии үтүө суобастаахтык толо-рогго өрөгөйдөөхтүк ан-даһайабыи» дьин присяга тылларын сүһүөхтэригэр туран иһитилэр.

Бу түгэнигэ ыла М. С. Горбачев Советский го-сударство баһылыгыи дуо-һунаһыгар киирдэ.

ССРС бастааи Прези-дентэ тэл эттэ, Кийи де-путаттарга биэрбит итэ-һэллэрин иһин дьини бийиҕин биллэрда. Бу эбээһинэстэри, дьини М. С. Горбачев, государствода ыраахан кэмгэ ыларбын толо-ру өйдүүбүн, Мин Президентэ баллотиро-валаларга собулэһини бийиҕи Аҕа дойдубут калар кээкилгэр биһити ар-дыар буоллунан биэрби-тин.

Советский Социалистический Республиккалар Союстарын бастааи Президентэ Михаил Сергеевич ГОРБАЧЕВ

ССТА фотохрониката.

ССРС НАРОДНАЙ ДЕПУТАТТАРЫН СЪЕДИН САБЫЛЛЫТА

МОСКВА. (ССТА). Кремльгэ төүрт күн ССРС народнай депутаттарыи учарата суох үһүс съезди үлэлиэтэ. Кулун ту-тар 15 күнүгэр съезд М. С. Горбачевтан кийи

ССРС Президентинэн та-һаарыһынан сибээстээн ССРС Верховнай Советын Председателии уонна ССРС народнай депута-тыи боломуочуйаларын устар туһунан, ону тэҥэ

дуоһунас норуотулуубутун быһытынан А. И. Лу-няновтан ССРС Верхов-най Советын Предсете-лии солбуйааччы боло-муочуйатын тохоттор ту-һунан уураах ылына.

Депутаттар ССРС Вер-ховнай Советын Предсете-лиин талыи туһунан болпуруоһу көрдүлэр. Ити поста таларга 19 (Бүтүтүи 2-с стр. көр).

✦ Профсоюзная олох: куоталаһыны тэрийи ✦

Сыппаралары сырыннарны

Уларыта тутуу байыс
сылысар оройунга со-
циалистическая муотал-
пын кур бойго кубулуй-
бата дилалха, буна, угүс-
төр сохулуйлахт суоба,
Динге дэ өнүк

[illegible]

Қуоталаһына произ-
водственный кордорууу
сорта, производственный
айаһы, дыһындыһын
иһини аһаа учуоттаһа-
лар. Үс көллөһүн ар-
даһа кыһан үздөһөһө.
Кыһаһа һиһи ардыһа-
һа аһаа қуоталаһы т-
һиһөһө.

Чуоталайнар коллективтар элбэхтик көрсүбөттөр. Иккинчэ Сүсүбүт күнүн уопсай мытан көрүбүһүнэрин туһабыт. Чуоталайык экранга үлэһинир. Оһно 34 мааныһыкыт көрдөрүүтэ толору суруллар» — диэн билиһиннар Карл Маркс - аатынан совхоз профкомун председателэ М. Д. Кронинскай.

[illegible][illegible]

Түмүк сүйлөдүк: ий-
тингилдүүлүк, ырайымгерчилик
жардамга жана ийгиликке түмөр.
мөүлүүр күүнө улахан.
Күнүгөтө салыштыралар

[illegible]

«Хаачыстыбабыр олох кутураан. Ааспыт сылга туттарыллыбыт үүт баар-суора 19 бырыһынан эра бастаан суортаады аян барбыта. Биллэт да сарааһаан мэлтэх. Тох-сунууттары үүт 1,5 эра бырыһыана бастагы суортаах буолла. Куоталаһыта килдэрэр кыһапыт суох. Килгиктиир үө хотонноро кыһаһа тураллар. Ошон биэр ухоттук барыһирээһинир. Оттон биһин хотоннор буг баһуолак биэр ухуттан атын ухутар тураһалар. Ошон атын-атын кыһа барыһирээһинир. Ол куоталаһыта объективнай суох буолуон соһа». Мана Дамьянона хаачыстыба кыһа охсуууну куоталаһыта килдэрэртан туттумар бырыһынага туттунар.

«Отделение дабыт үүтэ баранта биир цастернага тутуулаа барарынан, ферма хайдах хэачыстыба-лаа үүтү мыйгынан үчүөттүүр кылах суук. Сар ахсын биндиги үчүөттүү тутар эмтэ кылдыбат. Хаачыстыба-ны быһаарынаа биир ман-ны суолу туһанылха-лаа. Үүт үчүөттөн сапар

дэмжиг, тайвч, өсдөл-
нө үү? Заводын хүн-
тэй илчилдэг. Ону фер-
маларынх аргаар бич-
снээрх бич, атын сн-
рхын атын ферма үүтүн
арь нилдэгхэ дунца ла-
водон хаагчтайбатын бэ-
рбэрхэлдэгхэ сн. Оч-
чотугар эдбах өмчөх,
постгаа нэлд. Ол бн-
ннхэ снх. Бнхын да-
кестөр, снрххэ. — Вн-
снн. Ромонхн эгнэ
проблемын бнхээр
кнхэ снхнхн эгн.

[illegible]

Советларга мытыллар социалистический куоталайыга атын учуктаманна турар салаанан ороскуоттары ачкатыны икин ууз буолар. Аренада киириниан сибээстэн, итинн бэрэбэрэрдиларга кыахтар уоскуотлар. Оку туһанар сөн

Тийнээр, социалистический куоталааны үс сүрүү принциптэйгтөн биридэстэрэ оныг хатын-наймаах дэж. Бу орой-хуонга эмиз умнууга хаалд сгар. Үдэ кол-дестивтар керсүналлар. Карл Маркс аагын сол-хоэ Төнгүргэстэх ферма-та согорутаарыга Алмаа оройнуугтар тийнэ бара сирьмта. Итгини керсү-нуулэр оройон да нил-нэри. Коллективтарга нилнэж төрдэлэлэр Үдэ донун керсүнуулэрэ — күнбараа суох дьыла. Профкомнар ирин сал-ны сайнларалзара нэд-дэлаах. Ол эраари оныг агаастааныга, куоталаар коллективтар керсүнуу-лэр дин аагтаанын хара-аи баагын буолар. Керсүнуулэр аналлэра итгинхэ эрэ буолбатах. Түмүн тааарыллар эр, отгон керсөрүү хайдах сэтгилдиги-а арайны өгсөнүлэбүт. Рабочий ки-ни куоталаааачыта хай-дах үдэлшрин нистэл-тэн билэбт, ону байта-гэр түннэ сатаабат буол-лаама, куоталааны ке-дүүдэ-туохтаний? Сын-таралары сыгданына-аама дэс?

Түмүстөн зытатка, социалистичеги й куоталыны и хойошун сьргакштар, улахан дьон сон йуутуттан дьылааба кубулар уолдьаста.

М. СИДОРОВА.

Экологической плакат
Бүтүн Союзтаагы конкурса

МОСКВА. «Плакаты» издательство экологической проблематики в различных конкурсах 600 художников. Восточный бирюзовый СССР Госкомгидрометеослужбы, Айтыланы халыстандын Бүтүн Россиядагы обществотын олохтоммута, Ол Н. Дитоненко плакатыгар (снимокка) анына.

В. Созинян фотота. ССТА фотохромната.

Оскиола реформатын—олоххо!

ЭКСПЕРИМЕНТЭН КУТТАНЫМЫАХХА

Наруот үсрээрлэнтэй
министр Г. Яадын бү-
гүнгү учуутал хайдаг
буулуухтаарь динь ай-
тымыг маньн эппиэтэл-
бита «Вивихэ байлэрин
предметарин дургиник
билэр, агаас методичес-
кый абаастарь кизенин
байылаабт, дургин пси-
холого-педагогическай ба-
лэмнээх учууталлар на-
дэллар. Итй да кыра.
Учууталлар эрдүнни-
лаах, культуралаах, би-
лингвэрүүгэ, айыны-
лаахтын үлэлдиргэ дуу-
луурдаах буулуухтаах-
тар». Кырдыах, билигити
нэм учуутал чарылхай.
Бэйгэ ураты личность
буулуухтаах

[illegible]

Оройуол үгүс осыюоларыгар сыдыан кэрдиэхэ, билиэхэ сананы, туһалдааы олоххо киллэрини суус батыан, педагогтар өртүлэригиттан тэксинизация кистүүдүөс биаллар. Осыюолалар үлэ саага принциптэрин хорсууаууэксперименттэст, туттан илэтиилэр.

Болгоно аяыс кылаа-
таах оркуолатыгар бар-
таахэй педагог, музика

учуутала. Дария Гаври-
льевна Жиркова үстүлөр.
Кийин Д. Кабалаевская
программаттарга өнөн-
чөлөй күүл-туураңа уон-
на фольклору дүөрөттө-
лүгүгө үлэһизер. Көйтө-
һүмүккөр дауаны, охто-
һууны дауаны таһаарар,
тойуктуур дауаны. Кийи
бийиги үгүс учууталлар-
бытытар холобур буолуо
эти. Ол эрээр итинни
айыһыһыһаһыһы үлэһип
учууталларбыт пенсияга
тахсар эрэ састарыгар
биллэлээр хомоттолоох.
Онно, бастатан туран, кийи
үлэһип коллектив
буруйдаах дин саныһыбын.
Бийгэ үлэһип колледжа-
та учуутал хайдах үлэ-
һипкэри билээр-көрөр, кийи
бийиги колледжта туһу-
нан үгүс тыһаары аһичи
кийи туһутар кыһаллыны
тодо сатаһымай? Оскуо-
лаһар салаһааччыһара
(директордөр уонна за-
мучтар) үөрэтэр-һитэр
процесс ара иһин буол-
ганна, учууталлар пед-
агогическай уонна методич-
ескай таһымварын үрдэ-
тин иһин аһичи эһипкэри
һайи сүгэллэр. Ону уһу-
мтоһа һаһа.

Уугуулаарыг хялтай
хэлсэтэн нэрдоххө, оркуо-
ла улата бүтүүнүүтэ кри-
зисэ кирибэнтэн уонна
тердүнтэн уларьтаахтайх
таарын бйдуулар. Ол
эрэри кирилэртэн аңгар-
дара Магакантан тахсар
суеллары, тугу, хайдак
үлэлнахтайх сүүлдарын
чочу бишбүтэр. Ол эрээ-
ри оркуоулаар бари он-
ун буулдахтайр. Холд-
бур, Кытанмах орто о-
ркуолатын коллектива үлэ-
лэхтэххө сүүлдын-соруугу
толору бйдуур дин сө-
нмьбын. Ол кири айым-
нылаахтын үлэлнир лич-
ноты сайыннарынга эс-
тетишесийн ортуын нийт-
гэ сүүлзлэхтэххө үлэлдэл-
лэр. Бу туһаайыса о-
ркуола нундэ ситгинилэр-
лэхх. Хадлар ситгэ сүлх
орто оркуолатын колллек-

Ийэлэрг
чэлнээий
көрүлүннэ

Народный депутат-
тарга кандидаттар бпы
бардааччылары, кы-
тары бпыбар бпынээ-
би керсүүлүлзирегер
кирибит үгүе ахсаан-
наах этинлзери учуот-
таан, райсовет испол-
кома фондалаах аны-
лык бородуукталары-
нан ордун хааччылар-
чылар истзирегер ку-
лун тутартан оболонор-
ру сылдыар уюнна-
энийдзээх оболонор
дыахталары килтээр-
га быһаарда.

Кинилэргэ мантан
иньэ ыйга биридн
килэ эт уонга нирдэ
агара арыы эбин атыл-
ланыага.

«СЭ» общ. корр.

ССРС НАРОДНАЙ ДЕПУТАТТАРЫН СЪЕДИН САБЫЛЛЫТА

(Бутууга: Навинг 1 стр. нөр).
кандидатура калтарилан-
на. Аатгаммыт 11 Делу-
тат байлалары, оновдот-
болларды нымнарға көр-
дөстүлөй.

Дууалзны кэнеттэи
тээд ССРС Верховная
Советын Прэсидэтан
быбэрдэиынгэ кэста-
лит нуолстэиыгэ Спэ-
тэиыгэ (альфэиит бэрэ-
элэиэгэ) Е. П. Велитэ,
А. Н. Каранин, Н. Д. Лу-

белешко. А. Н. Лукьянов, С. М. Рябченко, А. А. Собчак, Н. В. Федоров, Г. Н. Фильшин кандидатураарын ийдегчтэ бодомда.

Ийн хэвнгийн куластайн буюула.

Сээд соруудынан кин провиднума. Верховный Совет палаталарын председателир ССРС правительствотын катары колбоон Литовский ССР Верховный Советын

ытмалдыбыт уураадынан
сигиэтиэн уураах быра-
һыаһын бааһымыэтиитэро.
Уураах быраһыаһын На-
ционналдыахтар Советта-
рын председатели Р. Н.
Ниланов алуун инитиэ-

Бу документу тула сы-
таы дискуссия тэнийэ,
оз кхайыттытар нацио-
налыһостер иһин ардыла-
рытар сыһыан, үтүс на-
ционалыһостуох госуда-
рствоны демократизация-

лаанын, советской федерацияны чабыгирдий, саясий республикалар бичаартайрын уюна кишилер суверенитетарын дьовбунаах проблемалара таварылыннылар. Дякуссия буттуугуер докумуонга кэпэс уларытыылары илдергэ. Этии чыдалары ССРС Президеи М. С. Горбачев тид этте.

Президентиэн этиллибит
уураах бырайыаг баһы-

йар үгүс буолалынан

СССР Верховной Со-
ветин Председатели
Башбардагийн түүмү-
рин сүетний комисси
председатели Ю. А. Ос-
нин баган Иштинэрда
Кизи народнай депути-
тар байгитар угус кууд-
тарын — 1202-ин, эбэтэр
народнай депутаттар сүе-
сөний састаатарын 53-и
байригдалын, бэлэн ССРС
Верховной Советин Пред-
седателин А. И. Луки-
нел талыалакыгын иш-
тинэрда.

Депутаттар А. Н. Лукья-
новы ССРС Верховной
Советин Председатели
тадар туфунан мура
ылынылар.

А. П. Лукьянов кылгас
этиктәргә депутаттарга
бездик итәләрләрн ийи
дирик билдиргән этә
уочма советский парла
мент ениши уэтин сү
рүн суолларын ааттаа
ССРС народнай депутат
тарын уочаргә суох
үһүс сьездә сабыллы
батыш билдиргәнләр.

Улзугуруу сэдлэрэнэн
ааттар камьсэргэ хэжэ
быһа. Сэбэһи «Чурапчы»
совхоз Түбэтээдэи өдө-
лөннөгө, өтөргө дэллэ,
сая саагаттан саларанн,
ону дараань ханньа эгэ
сүбүлээх эрэ буолан,
агы саатанар буолара.
Хань уонна олохтоохтор
бийэлэрэ билиналарынан,
совхозка суох үчүгэй
сүрдээх уоттаах. Ол эмиэ
обьектаа. Онон өтөрдө-
бүтэ өлүксүлүөх сар би-
чиги совхоз өддөлөнөгө
буолан үүнэр кэсвилли-
биэ.

Отделение асыныт сыд-
тан калым арэнданан үлө-
лүк, Аренда ийинен ыан-
пыга, субан, сылыга
туспа эчпочерга өрхсөт
көрүлүр, Салаткага ур-
валдыктай, зоотехник
өстараз, механик уонш
бухгалтер баалар. Ур-
валдыктай Н. Н. Макси-
мовы олохтоохтор бийлэ-
тэ бөлүмдарабытара.

Быйыл отделение, 283 сүгү кыстатылган турар. Ол ийигер мэримге—110. Кыстын ааспыт ыйдарыгар үүүү вадалой маһын уонна госу дарствоҕа туттарыы өбөкөөтлүктөөрүнэ туолуун эһэлдэр. Биир ынахта 422 кг үүт ылан, сорудах 10 быһыыл кудамаллыбыт.

Бяныныг форма үлд
тэй арендатордар стар
шайдара Н. Н. Беле
бийнүүнээр. Кыбыл
арестант уйна көб
линдэх оттор нэчигрээ
битэр. Күн унах, са
ныг салылан сүөхүлэр
тайрива от гаргата

✦ Сүүнү кыстыгын бэрэбиэркэлибит ✦
БҮГҮН СИН. ОТТОН САРСЫН...

аһатар, сэгчилдэгэр бул-
буттар. Нунга 3 тонна
курдук убагас хоонь, б-
нуу нааранга урдвэр
огороллор, сийлэс сий-
тиллэр. Ферма үе нэсгэ
үлэвтээдэ ити үлэ ко-
рунгаринан арахан үлэ-
жиллэр.

Манна биір кэрэхсэ-
биллээр маньныксыттар-
га эбин биір солбук
маньныксыт баара буо-
лар. Оһоһ маньныксыттар
бэй кэрингэ буола-буола
үстүү күн орүүдлэр аһыт.
Баллиһ күнүгэ ферма
урдунан 4 центнертан
тахса үүт манар. Од иһи-
гэр маньныксыттартан
бастыһынара В. Г. Поле-
нов кизит 1,3 центнер,
киһиэхэ 20 тигэһада-
һытан 19-һа төрөбүт.
Манна үтү тутар төс
дөөдүс эрэри ыраастык
тутуллар. Учуттук К. В.
Аржакова этэриһин, сүт
садалаһаһыттан үүт бис-
тоһы суортааһын ба-
лар.

Фермада 40 саяа төрүүх мэлмэллэбита ийкэ көрөөчүгэ тусна дуогуз бийэ тутуута хотонуга тураллар. Үүтү таһынан тааһы тонна от бэриллэр. Эбни 30-60 ынах төрүүхтөөх. Олор оодоро ээпиманна адалылыахтаахтар. Хотон уурбуг-тутуугтурдуг тунсабай оңоһуулаах, сырдык. Ол ээрэр ийэх сибиниһэрэи өлүгүгэ аянаах тутуһубут буолан, ийрэйгэ табыл-

на суох, ыларарас уонна
сигистээх.

Отделение 175 субан
сүрхүтэ эмнэ биэр хотон-
го түрүр. Арендатордар
старшавдарынан Н. С.
Макаров азамыт, Эбин
аһылык оңорбушаар, от
бара-лар. Ферма кыстын
аасмат ыйдарыстар бо-
рооскуну төлөхүтүү эбэ-
лээлистербэтин тейерон
нар, оротунан 72 кг
түзүрүт.

Ынады буоһатымса үлэ барбат. Тусан сизэмтир дуун суох. Ферма иһигэр хос аһамыт эрэри, аһа-ынан үлэтиллибикт чинчыллох. Саасны, са-бынны өртүгэр техник осеменаторууан А. А. Монастырева үлэдебит. Билигин кыһынны кө-тө, ымактар таһырды-таһыастарыла оҕуһуан сизэмтирэр суоттаныл-лар. Иһэн оҕустар, Онон ынады буоһатымса тигэйэр наада буолбут. Олуска суоттанар буол-лахха, билигин онуоха анал дьону сыйыара ох-сор уолла ону специалист-туннот хонтуруоллалара наада буолбут. Оттон кэ-лэр өртүгэр техник осе-менаторы булалы билигин-тен толкуйдурохха. Төрдүөтэхха, быйыл отделе-ние ынаар ынаа 200-кэ сирдирдэххэ эбэт.

Нырдык, отделенибаз
күннээди үлз сөнтөөхтүн
аттарыллан, улахан түбү-
га-салыкта суру барыр

Ошнук тохтон эрэр суух-
ха шалы. Дөөс дарганы
сыйлаарын : сорунтарын
билдэлэр, нигэрэстээтэр,
түлээр-таһар үлээтэр-
гө күн бүгүн 6 трактор
уонна уу баллар массын-
на сүүрөр. Од эрээри ити
—бүгүн, Оттон нэлэр өр-
үүгөр гүөх-ханын бил-
лаашаах отделеһи эби-
тий динр буоллааха, тэр-
тэ уусууктардаах. Ылаа-
та барбакка, иһи атар
сизэммитир пуун, ширэй
хотого да буоллун —бар-
та ун-тарын болгуруобу-
тан атактанара үгүс. Ош-
нук да буолан бу тыра
уонна сайдар тыаарын са-
па ылбыт отделеһи бү-
гүн ылынар быһаары-
һыллара, дыйаалтара хай-
дах эрө быһыммаһтор,
мүһүрүмэстэр.

Кыргыздын түбөлүк баян кынадратаахтык оло-
ролдор, Отделение пикет
хотонго олус кырадастар,
сиктээхтер, эргаринтер,
Механизация ширээр ла-
мыда суох. Навида сү-
нүлэр ара кыбылан ту-
раллар, Онтон ордуна
үлээнттер таяктарын
уларыттар, сыннанар хо-
ну тааарыналлары калы-
по?

Улаштырты булууну, олохсутууну, ошкочдор ба-
на олохтоох дьоннорго
төннөр түбэлтэлэрсэр,
дым-уот суога ыратар,
Министэра производство
на-а-социальный объекта-
ры тутууга эрчимдэтиги
ылар баа бэара өйдө-
нөр. Олохтоохтор бийиы
санта илоромаланылар,
Билигни электротехнианы
тапта сымдылар. Бы-
яылгы тутууга сөө бу-
лар деловой майы собо-
туомманы министроти-
тапыа саваламмыт. 100
сүөһүтэ хотон тутулдуох-
таагар илошадатын хаа-
ра астарылыбыт үтүт
квартираларх дьон оло-
рор дьыаларын көндөй
бүтүт уонна икки квар-
тиралаах дьэ оскулаа.
медунта анаар тутул-
дуохтах, икки котелниэ
тутууга саратымаахтаах.
Оттон ити тутуулары
бытарга уонна олохтоох
биргэздэни тэрээргэ
үн сүөх. Кыра уластан-
тары сайыннарарга рес-

публичы, оройуон, илал-
мат программалара ха-
йалара да тубайлары ха-
йалата. Билин ити про-
грамма бу сохкоз Эвотер-
ди учаастагар көрүүт үбү-
дэниин көһөрөсө ту-
руорсаллар. Ол үлэстэн-
тэ уһаабыт Арай, быһа-
рыын ити соҕога 100
тыһ. солк. бэрэлэкситэ-
тэн 50 тыһ. солк. үөлэ эл-
лүт түөрт квартираларх
дэһэбит көһөдүйүн тутуу-
туһаммытар. Итинник
тэртээ сэттэсөн муһах
бөнүлүрөөстөр үөлүү ту-
раллар, Холобур, отделе-
ние арендатордара сын
баччыгар диири соххо-
бу катта дуоҕабар эбэ-
бэксэкситэбэтин ыһына
күһүтөрү даһам иһиник
тирэх буюлар быһаарыла-
лар суохтарыттан бую-
дун эми сеп. Эбөтөр
эмтэ үбүлээһин суоһуттан
үлэһиттэр 2-3 ыл хамма-
на суох оһорой хаһаа-
лар.

Бүлүүлэахтар арааи,
дифе сэлдэр установкы
каллорны — арэ киннэи
дөрөллөр. Киноустиковкы
чы олохтуурга канстотт;
барар. Ыччатартга аман
ВНА куруһуога, теннис,
бокс секциялара үлэтиил-
лэр. Манна омча туруор
сууга сылдан болпурсот-
тар гуох боолдохтохтар.
Холобуэр, ВНА куруһуо-
гуи үлээтингэ аналлах
инструменттар, аппарату-

ралар суохтар. Соҕох бааллалта итиннэ үбүлүүрү сөбүлүүр эбит араары, аһаратуралары булуу кыаллыбат. Ыччаттар байалар, этэртэ дьады, хотунаа-содуруунан көрдөөт, сааһаастаан көрөн бараан, мыйыбыттар. Уһаһаһымак, спортынай, музыкальнай тэриллэри булууту атын да сирдэргэ итинник кыһалда баар. Оһон маны райсовет култуурага отдела, ЫБСДКС райкома сүрүннөөт, итиннээн булар суолу тобулдуларга иһадэ.

Костерун мурдун, түөлбөлөр кыстыкка байлаларыттан тутулуктаарар өлүштөгүрдүн үлөзүннелер. Ити бүтүн. Оттон сарсын дайдах буюлуоодай? Бу олохтоохтор снордэх мыйыкыларытар тулааннаах Үрдүкү тэрияталар туох динилээрй? Тыл—күннеларга.

С. СМЕРНИКОВА.
(«СО» — анализ — корр.)

Хамнаспын бутуйаллар

Тохсууньдуга Болгоно
отделениетын Тийтгээх
Ферматыхар маньныхьс-
талбатым, үгүү тутар
пуунга учуотчуктаабы-
тым, ону талынан сүөй
үлэиттэригэр, 10-тан-тах-
са иһинэх» повардабы-
тым. Аһы бэлээнээһин,
сууну-хаары уулаһан,
һинти-хоһуһу сууйуу, хо-
муһуу манан ахан дьыла
буолбатах. Сарсыарда
4 чаастан киэһэ 8—9
*чаасы дэри дьыбар
калбакка түбүгүрүк.
Атын хотонуу озорор
сирбиттэн 2 км.

Ыйдаагын хамнасныг зөвөсөйюүм Догдонон уулсайа 173 солк. суруйан бигэрбитэ, Олно орон аюунаадыг коэффициент уонна нэдбавнам аарам дьахтахтаах этэ. Ойтукабын, байзны кытта кэсэстэпавна ара, аэкономистар 34 солк. сотон мэбэснэтэр Улэбиттэн уонна дьэбэи-уопуи, оёолорбун көрөртөн ориот, солó булбат буоламмын баран айтсар ымаах суох. Улэниг идии тийбэт дээн латтаан, көрдөһөн туран, хастыы эмэ үлэни төлөр, торолдор уонна хамнаны толүүлэрин саама ту-туһуу-хабыны, араас «сокуону» ороолун буол-лар.

Эдгэх өболоохнуу. Ол
нийн тугу соруялалар да
хас даганы үлэн
толорорго хүнэлэбэн. Со
рох рабочайдар хамна
тарын туох даганы айды
на суох үүтэй багабытан
алхтараллар. Оттон эл
сохуоннайдын толорбут
үлээр хамнасын тог
былаларын сатаан са
наабаппын. Толоруулан
түһүрхдэбит нэрэти сар
быа олоор эконемистар
үлэшин. Субурууснай
батын совхоз салалтита
сүрүчүүрүгэр, нэмгэр
бэрбэрсэни да мытар
ган түрүсэбэн.

Рабочай үндэснүүн­гэр дийлэхтээ хамгийн дун­гийн талзаабыгтарыг нон бутуйа олоодолрун соохоз профкома бгхаар-сарыг, нөлөөмүгтүн дийлэхтнх төлүүдэрин зүгшнэригэр багарабын.

3. МИРОНОВА

★ Ас-уөл программата: эн сирэй кылаатын ★

НУС-СААС САҢАТЫНАН ТУОЛАР

Ходуналарга от баты-
гыраан табыстагына, ону
инетта табис-тэктэ Лем-
ементтар тэлгэлэлэр
куо-хаас сагатынан куо-
лар. Лемешенттар дилл
инимэлэий дилл интарна-
биргэн эрлэххит.

Кийинэр 1972 сыллаах-
ха Чурапчы буорун бу-
буттара. Онтон Ыта 18
сыл айна алуаста. «Наана
Вася» диир бөдөн-садаг,
этиилэ суох үлэниг кийи-
ни сройгуон кинини олох-
тоохтору, эмаэхсинайып-
ороньордуун, үгүстэро
билэ-лэр. Дьон-сэргэ

убаастаан да этинин кыя-
таатара. Василий Васи-
льевич Лемешев садтар-
га яблоко саһаран оло-
рор сирнигар Краснодарга
торообута. Кини Саха си-
рин кыыдааннаах кыһы-
нын тымыктыгын, сайы-
нын сүгүрүн куйаанын —
барытын боруобалаан,
олохтоохторун кытта бил-
сэ-төрсөн, биир тымы
булап олохсуйарга кыһа-
рыммыга, Василий «Якут-
подмелиорация» холбоһу-
ка шоферунан үлэллэр.
Кырдык да, кинини шо-
фер идатин баһылаабыт
диэн кини этин этэр. Ону
үчүгэй үлэтин нини наара
уадаламмыт грамоталара
сенин дипломнара туоһу-
лууллар. Хапта да соци-
алистическай кутоталамы
кыһаһылаадынан буолбу-
та. Дык харайынын ту-
һунан кыһастык сээр-
дөөх этинин.

Дүнэ халааһышта Анто-
нина Федоровна Ленинскэй
ор-буонтан төрүттээх.

Манаа кэлэи янниэ
Якуткайга көтөр фабрика-
катыгар биригэдиригэ-
батыа. Хара кидиэртэн
эгүүт комбинатыгар үлэ-
лээр. Улааҥ сымтаас, об-
ществнай дьһһһһһһһ
активнай Антонина Федо-
ровнаа колхозтааһһһ
убаастыһһһһһһһ. Ула веге-
ранаа биһэ оҕо аһһһһ
иһһһһ.

— Мангай нэлэлхититэн сүөһү биттэн, онтон дохуот иллэринин 8х8 дьыа туттубуһун, 1990 сыллаахха кырыһын, — диир кэпсир Антонина Федоровна.

Кичилэр бастаан си-
бикниэ, ынах, кууруста
атыылаһан нийиттэро.
Колун барзан, нус, хаас
бөлүмүттэро.

— Баримнарбыт суеһу-
ларбитин кытта тэһис-
тэһиһэ ууһаа барсаач-
чылар. Суеһуларбит на-
мүсүмһэаччылар. Мин ба-
раан иитиктин барыстаах
саллаа дии санаабын. То-
до? Кыра оту сииллэр,
аны кииктэн итэдэнэ
суох төрүүхтөнэр. Төрүө-
дө түргэнник сятар. Би-
һиги усулуобуйабыттар
сеп түбөнөр.

Аан манай адым
баһартан 40 солкубай-
га хаастары атылалан
адалбыта. Ойно, эчи, сян-
ната ыраастарын, тух
да тухата суох нөтөрдө
буолуо дии санаабытым.
Онтунайдарым кууруссат-
тан быдан ордуктар.
Чөмпөөр сылгыалар
куурусса курдук сирэ-
буор хаспаттар. Сн

милытара бодолнора,
ета амил: Крөх отунан
ахлыгтаналар, — дигэн
күснөр хайвалга

Лемешевтар 50-на тун-
на нууруссаны нутаг сүл-
дөөлөөтара. Билигн та
бодөөтүнэ алта сүүнү
позхтар, түөст сийини-
лээхтар, сүүрба нуурс-
салаахтар, сэтэ хөст-
таахтар, сэтэ нуулаахтар.
«Нүтэх хаһаайыстыбанап
дьярыктанаммыт дьвэлэ-
нэн-уоттанап, мизбэллэ-
нэн дьон сиринэн оло-
дохтүт. Элбэх ололоох
дьон никиммит хама-
һынан эрэ хайдах та
тиннэн-түгэнэн оло-
руох этнбит. Ололуун-
уруулуун бары тигинэн
сүүнүлэригитин керэбүтэ,
— диир Ангониана Федо-
ронов.

Көтөх хаһаайыстыбынан
Дьарыктаналларыгар туох
ханнык ыраакаттары иор-
соллөрүн туһунан ыйыт-
лаһабын. Онуоха дьыл
хаһаайыта:

— Комбинорм аумал-
нар буолан, ордаттан
ылан хаһаанан иһабит.
Онон сибидиннэлэригит-
гэр астаахпыт. Сүөһүлэр
бүгүһөр от буларбытыгар
эрийдэмбит. Өйөбүт бэ-
лэмнүүр олбут тиийбэт.
Уһаайбабыт кыраҕаһы-
эмиэ мөлүйдүөр.

Дэмж хайлаагүйтгара
толкуйданыг, дэмж нэвч-
лэн, көтөрдөрүн зөрүүн
нэрин эбнэххэ сөл лонг
буолбат дуо?

Л. ОЛЕСОВА.

Анфиса Егорова, Ефремова сэдэ-
диссэйдэх нэһилэнэньэни одох-дэаһах
онготуһун хааччыһы Чыаппаратаары
фижнада оройуонга үчүгэй үлэлээх
коллектив быһыытынан сыһаллар.
Манна үүмүт сылтан сабалар инст-
туһуһуннары, атах таһаһы онорго-
чулары сэрэ парикмахерская уонна
сакаасчыт бэйэтин матырыбаалынан
бэргэһэ тигинтин курдук хааччыһы
көрүүнэрэ эбэн киллэриллиилэр.
Сылтан-сыл айы хааччыһы өтө-

түүнчлэн тухайн үеийнхэн. Филмийн дагуу дахиад дундаж-улам олон үзэгчдэд бэлтгэн саахууцагчид гаргана гэдэг аргаас. Ажлын 1983-1984 оны түүнийг коллектив нийгэмийн хөгжлийнхэн саахууцагчид гаргана гэдэг аргаас. Ажлын 1983-1984 оны түүнийг коллектив нийгэмийн хөгжлийнхэн саахууцагчид гаргана гэдэг аргаас.

Синюкова: езбиадиссэй А. Е. Ефремова.

Т. Кардашневской фототот.

